

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 25.

V Ljubljani, 21. rožnika 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francisek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Dunajsko zborovanje zastopnikov vseh avstr. učiteljskih društev v zadevi regulacije učiteljskih plač — preloženo!

Vsled razpisa des „Deutsch-oesterreichischen Lehrerbundes“ z dne 13. junija 1907, št. 528, so nastale zaradi zborovanja zastopnikov v zadevi regulacije učiteljskih plač **tolike težkoče**, da jih ni mogoče odstraniti do 30. t. m. Tudi je **politični položaj v parlamentu še tako nejasen**, da se je od mnogih uplivnih strani izrazila želja, **naj se preloži zborovanje do jeseni**. Uvažuje te važne razloge in izražene želje se je sklenilo, **da se preloži zborovanje in se skliče v jeseni**.

Sprejete resolucije in mandati izvoljenih odposlancev ostanejo v veljavi za jesensko zborovanje.

L. JELENC

predsednik „Zaveze avstr. jugoslov. učit. društev“.

Med ljudstvo!

Dne 2. majnika t. l. — ob zborovanju „Učiteljskega društva slovenjebistriškega“ v Poljčanah — je sklenilo iz šestih okrajev zbrano učiteljstvo delovati na to, da se izvoli v vsakem slovenskem učiteljskem društvu na Spodnjem Štajerskem akcijski odsek, ki naj sistematiško pospešuje stik med učiteljstvom in narodom.

Predlog tovariša Peska, ki je zadevo temeljito razmotril, se je soglasno in z navdušenjem sprejel ter se glasi:

Odsek za izvenšolsko delovanje učiteljstva ima nalogo:

- I. Buditi in krepiti stanovsko zavest;
- II. zastopati zahteve učiteljstva po višji izobrazbi ter gmotnem in pravnem izboljšanju razmer;
- III. pospeševati vzajemno delovanje učiteljev in staršev pri vzgoji mladine;
- IV. Vzgojiti narodu spoštovanje do šole in učiteljstva;
- V. Delovati za povzdigo izobrazbe in gospodarskega napredka naroda.

V ta namen:

1.) se poslužuje vseh zakonito dovoljenih sredstev, ki so prirejanje zborovanj, predavanj, veselje, koncertov, predstav, izdavanj in razširjanja brošur, knjig, časopisov, ustanavljanje knjižnic itd.

2.) Agitira za učiteljske liste in učiteljska društva ter ima v evidenci vse naročnike učiteljskih listov in članov „Slov. Šol. Matice“ ter učiteljskega društva v okraju; eventualno po potrebi ima v evidenci tudi člane drugih društev in naročnike drugih listov v okraju.

3.) Ima v evidenci vse šole v okraju, ki so naročene na „Popotnika“, „Zvonček“, „Domače ognjišče“, „Knjižnico za mladino“ in ki so član „Slov. Šol. Matice“ ter deluje na to, da se vse šole v okraju naroče na vse te liste in knjige, in sicer večrazredne celo na več izvodov.

4.) Uvede čekovni promet, da se učitelji lahko potem odseka naroče na liste, da po poštnih položnicah odseku lahko v mesečnih obrokih plačujejo naročnino za liste in članarino za društva.

5.) Ima v evidenci vse učitelje, ki delujejo zunaj šole in to v društvih (učiteljskih, bralnih, pevskih, tamburaških, gospodarskih i. dr.) ali ki so pisatelji, občinski odborniki, ali ki se drugače pečajo n. pr. z trsnico, drevesnico, čebelorejo, ekonomijo i. dr.

6.) Ima v evidenci vse predavatelje učitelje in neučitelje, da jih o potrebi naprosi za predavanja na shodih, zborovanjih, veseljah in drugih prilikah.

7.) Deluje na to, da pri shodih in raznih društvenih prireditvah predavajo v prvi vrsti učitelji bodisi že o tem ali onem predmetu, posebno pa da se predava tudi o potrebi in koristi šole, pouka, vzgoje, izobrazbe in napredka.

8.) Ima v evidenci vsa društva v okraju, posebno pa, ali sodeluje pri njem kak učitelj, katere liste ima društvo naročene i. dr.

9.) Daje svet v vseh zadevah delovanja učiteljev izven šole (n. pr. ustanavljanje, vodstvo ali sodelovanje pri društvih, posojilnicah, knjižnicah, prirejanje shodov, predavanj, veselje itd.)

10.) Izda vsako leto poročilo o delovanju učiteljstva izven šole in sestavi za vsako leto naprej program, ki se pa mora predložiti učiteljskemu društvu v odobrenje, da se po možnosti vrši izvenšolsko delovanje učiteljev sistematiško.

11.) Sklepi odseka za izvenšolsko delovanje se morajo vselej predložiti učiteljskemu društvu v odobrenje, in če jih to

pri svojem zborovanju z nadpolovično večino odobri, so obvezni za vse člane učiteljskega društva.

12.) Stroške, ki jih ima odsek s prirejanjem predavanj, ustanovljanjem knjižnic i. dr., krije s svojimi dohodki. Ti so:

- a) prostovoljni prispevki,
- b) prispevki listov in društev, za katere bo odsek deloval,
- c) čisti dobiček od odsekovih prireditve kot koncertov, predstav i. dr. in
- č) prispevek učiteljskega društva.

Dohodki pod b) in č) se po okolišnih določijo od učiteljskega društva na obnem zborovanju.

13.) Da more ta odsek vršiti svojo nalogo tem bolje, sme stopiti v zvezo z društvi in osebami, ki delujejo za izobrazbo in napredek naroda, n. pr. s potovalnimi učitelji, z društvoma „Prosveta“, „Akademija“ i. dr.

Gotovo ne bodo tovariška društva zamudila zadeve preudariti ter bodo v kratkem sledila „Celjskemu učit. društvu“, ki je že v tem oziru storilo prve korake. Jako bi zadevo pospeševal shod tovarišev, ki bi jim društva poverila, da se v tem oziru med seboj posvetujejo. Za tako posvetovanje naj bi se izbral kraj ob železnici.

Tovarišu Pesku pa hvala za izborne nasvete, ki nam jih je dal dne 2. maja v Poljčanah! Kdor je bral v 19. številki „Učit. Tov.“ objavljene točke, lahko sodi, da je bil 2. majnik za spodnještajersko slovensko učiteljstvo velepomemben dan.

O ženskem vprašanju.

Po naprednejših deželah in državah je stopilo žensko vprašanje v ospredje, pri nas na Slovenskem capljamo v marsičem daleč za drugim svetom.

Ženske se potegujejo med drugim tudi za volilno pravico. Na Slovenskem imamo malo organiziranega ženstva, zato je tudi pri nas ženski glas v volilni pravici še v povojih.

Ker nimajo naše ženske svoje organizacije in ne volilne pravice, zato je tudi njih delovanje v javnem življenju skoro da

ničevo. Na deželi je doslej deloma organizirano samo žensko učiteljstvo, ki pa daleč zaostaja za moškim. Večinoma so naše učiteljice skupaj z učitelji v naših društvih. To ima svoje dobre, a tudi slabe strani.

Učiteljice so večinoma le pasivne v delovanju učiteljskih društev; le poredkoma se katera oglašja, a tudi v odborih niso primerno zastopane. Delovanje učiteljic v naših društvih je premajhno, delovanja njih v drugih društvih po deželi pa ni skoro nikakega.

Kaj je temu krivo? Med prvimi vzroki je pač to, da nimajo naše učiteljice svojih stanovskih društev povsod kjer so mogoča. V vsaki deželi, v vsakem okraju, kjer jih je zadostno število, naj bi imele učiteljice svoja društva. Na Kranjskem je storjen začetek; zakaj bi tudi učiteljice na Goriškem ne posnemale svojih koleginj na Kranjskem ter ustanovile svoje žensko učiteljsko društvo. Tam bi se urile za samostojno delovanje, ki bi ga prenesle kesneje tudi na samostojno delovanje zunaj šole med ženskim svetom, ki je krvavo potreben ženske organizacije. Brez te ni in ne bo pravega, vsestranskega napredka, ki ga nujno potrebujemo, ako hočemo napredovati.

Zdaj, ko je divjal tudi po Slovenskem divji volilni boj, smo morali večkrat čuti, da je bilo ženstvo vedno in povsod le orodje klerikalizmu. Kjer se ni dalo pridobiti mož drugače za klerikalnega kandidata, se je poslužilo ženske, da je s svojim vplivom pritisnila na moža proti napredni misli.

Učitelji so v ogromni večini na napredni strani ter so imeli večji ali manjši vpliv na izid volitev. Učiteljice se niso udeleževale tega boja, ker nimajo volilne pravice, a tudi posredno ne, ker nimajo organiziranega ženstva za seboj. To je velika pomanjkljivost, ki se mora odstraniti, ako hočemo napredovati.

Pred volitvami je imelo učiteljstvo na Goriškem zaupne shode. Udeležile so se ga tudi učiteljice. Prav! Prav pa ni, da so molčale. Tu je bila lepa prilika, da bi se oglašale ter povedale svoje mnenje o volilni pravici za ženske in o organizaciji ženstva.

Emilija Guslova.

V četrtek, dne 13. junija t. l., smo spremili k večnemu počitku kolegino gospodično Emilijo Guslovo, voditeljico v p. v Ljubljani.

Službovala je najprej v Krškem, od leta 1880. pa na šentjakovski dekliški šoli v Ljubljani. Delovala je na tej šoli, ko se je razširjala iz štirirazrednice v osemrazrednico. L. 1895. se je šolsko poslopje zaradi potresa malone porušilo, in šola se je morala preseliti na Vrtačo. Pri tej preselitvi je blaga pokojnica sodelovala najmarljivejše. L. 1898. je bila zaradi zaslug, ki si jih je pridobila za to šolo, imenovana za voditeljico in kot taka je imela mnogo skrbi in ogromno truda, ko se je šola zopet preselila v sedanje novo šolsko poslopje. Koliko je takrat delala, vedo le oni, ki so z njo prijateljsko občevali. Vsakdo, ki se je udeležil otvoritve novega šolskega poslopja, se mora še spominjati, s kako vnemo je vse uredila in s kako finim taktom sprejela odlične goste. In ko ji je gospod župan kot predsednik mestnega šolskega sveta izročil ključke novega šolskega poslopja, jih je sprejela s tisto svojo skromno mirnostjo, ki je tako dobro vplivala na vsakogar. Njen odgovor je bil kratek, a jedrnat.

Z velikim veseljem in navdušenjem je začela delovati v lepem, modernem šolskem poslopju. A kako dolgo? Sreča ji ni bila mila.

Skrbi, težko in odgovorno delo, osobito pri dvakratni preselitvi so uničili njeno zdravje. Začela je bolehati in prosila je za šestmesečni dopust, da si okrepi zdravje, a njen up se ni izpolnil. Po zdravnikovem nasvetu je hotela prositi za podaljšanje dopusta, a morala je prositi za upokojenje. Konec decembra l. 1903. je stopila v zasluženi pokoj. Njen iztop iz družbe je bil velika izguba za šolo.

Pokojnica je bila blaga, plemenita duša, čistega značaja, ena najvestnejših, najdobrohotnejših učiteljic-voditeljic, iskrena prijateljica in odkritosrčna koleginja. Kdor jo je poznal, jo je ljubil in spoštoval.

Blaga pokojnica pa v srečo ni bila tako mirna, kakor je kazala njena zunanost. Delo je bilo njeno življenje, in le težko se je vdala svoji usodi.

Njeno zdravje se je vedno slabšalo — bila je prava mučenica. Prenašala pa je vse bolečine z občudovanja vredno potrpežljivostjo. In po dolgih petih letih trpljenja je izdihnila svojo blago dušo.

Da je imela mnogo prijateljev in prijateljic, so dokazovale iskrene solze ob njeni odprti gomili.

Šele v pokoju tihem hladne hiše,
ki pelje vanjo temni pot pogreba,
počije, smrt mu s čela pot obriše.

(Prešeren.)

F. M.